

Prekentekest: Luk 18,9-14

Jesus fortalde ei anna likning til nokre som trudde om seg sjølve at dei var rettferdige, og såg ned på alle andre: To menn gjekk opp til templet og ville be. Den eine var farisear og den andre tollar. Farisearen stelte seg opp og bad såleis: «Eg takkar deg, Gud, fordi eg ikkje er som andre menneske, som svindlar, gjer urett og bryt ekteskapet, eller òg som den tollaren der. Eg fastar to gonger i veka og gjev tiend av alt eg tener.»

Tollaren stod langt nede; han ville ikkje eingong lyfta augo mot himmelen, men slo seg for bringa og sa: «Gud, ver meg syndaren nådig!» Eg seier dykk: Tollaren gjekk heim rettferdig for Gud, den andre ikkje. For kvar den som set seg sjølv høgt, skal setjast lågt, og den som set seg sjølv lågt, skal setjast høgt.

Slik lyder Herrens ord.

Denne fortellingen er det mange som har hørt før. Hva skjer når vi har hørt den før? Jo, vi unngår overraskelser. Vi hører kanskje ikke spesielt godt etter heller.

Jesus fortalte en oppdiktet fortelling. Tollere kjenner vi til. Alle som har reist til Danmark og tatt ferge, eller med fly til Syden vet hva tollere er. De gjør en samfunnsmessig viktig jobb. De håndhever landets lover og bestemmelser angående import og avgifter. Har man over grensen av sprit og tobakk, ikke det at denne forsamlingen er en utsatt gruppe i så måte, så må man betale, eller om man får bot og inndragelse av varene, jeg vet ikke. Men en samfunnsnyttig jobb gjør i alle fall tollerne.

Sakkeus, han som klatret opp i et morbærtre, han var tollar i likhet med han i templet. Matteus, en av disiplene til Jesus, var tollar. Har man lest Bibelen så tenker man vel at tollere var folk som hadde lett for å vende om. Tollere var folk som kalte en spade for en spade. Tollere var folk som kunne klatre i trær, som Sakkeus, men også komme seg ned igjen når det gjaldt som mest. Jordnære, greie folk, selv om de hadde sine svin på skogen. Tollere blir så pass menneskelige at vi forstår dem.

Fariseere derimot liker vi ikke. Det verste skjellsordet man kan bruke i dag er vel fariseer. Kaller man noen en fariseer, så betyr det at vedkommende er selvgod, ser ned på, ja rakker ned på andre. Så er man gjerne også en hykler. Vi som har lest Bibelen har mye stygt å si om fariseere.

Så langt om dette. Nå har vi plassert folket. Tenk deg at du var ei flue på veggen i templet, eller om det var Heskestad kyrkje. Og inn kom det disse to vi kjenner igjen som fariseeren og tolleren. Hvor gjør de av seg. Jo, begge kommer inn i våpenhuset. Tørker av skoene på matta. Går inn i kirkeskipet. Og sannelig, der stoppet fariseeren opp og går ikke lenger inn enn at han stopper opp ved de mest populære benkene i kirken, de lengst bak. Tolleren fortsetter og går fram i koret og stiller seg opp vendt mot alteret. Du er ei flue med gode ører etter som du hører hva de ber om.

Den liketil og greie tolleren takker for sin gode arbeidsplass i Stavanger. Som det samfunnsbevisste og gode mennesket han er kjører han kollektivt, tar buss fra Eide, men ergrer seg litt over at Heskestad stasjon

er nedlagt, for han ville gjerne tatt toget. - Takk Gud for at jeg ikke er som fariseeren, ber tolleren. For vi liker ikke fariseere, gjør vi vel?

Fariseeren ble plutselig grepet av ærefrykt for Gud i dette hellige rommet, og i møte med synet av den seirende Kristus i glassmaleriet bak alteret. «Gud, vær meg synde nådig». Han turte ikke en gang å løfte blikket, men gikk stille ut av kirken. Han som ba om nåde fikk nåde, sier Jesus.

«... ble plutselig grepet av ærefrykt for Gud i dette hellige rommet, og i møte med synet av den seirende Kristus i glassmaleriet bak alteret.»

Var det ikke slik det var, fortellingen om fariseeren og tolleren? Nå tror vel noen at i dag har presten forberedt seg dårlig. Den oppvakte lytter har

lagt merke til at ... fariseeren og tolleren hadde byttet plass i det de kom inn i Heskestad kyrkje. Hvorfor har de byttet plass? Jo, det er en grunn til det. I dag har ordet fariseer en helt annen klang enn da Jesus fortalte denne lignelsen. Fariseeren var den godt ansette. Den som folk likte og så opp til. I dag forstår vi ikke det. Tolleren var en pest og en plage. Nesten som en nazist, fordi han jobbet for okkupasjonsmakten og keiseren. En landsforræder.

Skal vi forstå dette i dag må vi snu alt på hode. Jesus fortalte denne lignelse til noen som stolte på at alt stod rett til med dem, og så ned på andre. Den gang forventet man mye av fariseere. I dag er fariseer et skjellsord.

Den som i dag kaller sin meningsmotstander for en fariseer, for det hender jo at noen bruker stygge ord om andre, han eller hun går da i fariseer-fellen selv og rammes av det Jesus advarte mot. Når man snakker nedlatende om sin neste på den ene eller andre måten, da gjør man som fariseeren og setter seg selv høyt og den andre lavt. La oss heller likne den ydmyke tolleren.

Men fariseer-fellen har også en annen og enda mer alvorlig side. Fariseeren var så sikker i sin sak at han glemte å trenge Gud. Han hadde vært «innenfor» så lenge at han regnet sin sak med Gud i orden som den største selvfølge. Gud fri oss fra selvfølgeligheter!

Tolleren, som var han som egentlig stod nederst ved døra, han ba om nåde. Tolleren hadde selvinnsikt nok til å skjønne at her er det ingen selvfølge ute og går. Men som den modige mannen han var, gikk han inn i Guds hus. Og for det andre, ba han den bønne som vi i Heskestad kyrkjelyd har overtatt, og som vi begynner våre gudstjenester med, bare med flere ord: «Heilage Gud, himmelske Far. Sjå i nåde til meg, syndige menneske, som har såra deg med tankar, ord og gjerningar og kjenner den vonde hug i hjarta mitt.» «Gud, vær meg syndaren nådig!»

Det er en realisme i dette. Det er slik vi er. Det er ikke slik vi føler oss bestandig, og jeg tror heller ikke vi skal føle oss som store syndere

bestandig. Vi er også skapt i Guds bilde, og vi gjør mye godt i samfunnet, for familien, gjerne også i menigheten. Det er ikke det at vi bare er syndere. Men det er dette at vi er syndere som gjør at vi trenger Jesus. Vi trenger nåden. Vi trenger tilgivelsen. Og bevisstheten om dette bør gi oss ydmykhet i møte med medmennesker.

Tolleren, han som ba om nåde, han fikk nåde. Eller som det står skrevet: «Tollaren gjekk heim rettferdig for Gud, den andre ikkje.» Vi eier ikke en slik rettferdighet som Gud krever i oss selv noen av oss. Ingen av oss er fullkomne og syndfrie. Men Gud kan gi oss en rettferdighet som ikke er vår, men som tilhører Jesus. Det kan Gud gjøre fordi Jesus gjorde det mulig ved å sone vår synd på korset. Denne nåden må så tas imot.

Fariseeren spurte ikke etter nåden. Han tenkte ikke på nåden, eller mente kanskje han ikke trengte den. I dag er det oss det gjelder. Jesus har gitt kirken tre nådemidler fordi vi trenger det og fordi nåden skal være godt innen rekkevidde for alle. Men det går likevel an å gå både inn i Guds hus og ut igjen uten å få denne nåden. Det er fariseeren et eksempel på. Guds nåde påtvinges ikke. Det er en høyst frivillig sak om man vil ha den. Det er heller ingen automatikk i at man er under nåden og dekket av det som Jesus gjorde for oss da han døde på korset.

Hvordan skal man så ta imot nåden? Tolleren i templet er et eksempel til etterfølgelse. Han ba en ydmyk bønn om nåde. Han fikk bønnesvar i form av å få en rettferdighet som ikke var hans egen, men som var gitt av Gud. Han gikk hjem rettferdig for Gud, det vil si gjort rettferdig av Gud. Han innså at han hadde ingenting i seg selv som kunne holde i møte med den hellige Gud. Han ble møtt med nåde.

I de ordene jeg forkynner om nåde for syndere som vender om er evangeliet. Ordene er evangeliet. Guds ord består av to typer ord. Det ene er Guds lov med budene og formaningene, alt det som Gud krever av oss og som vi skal gjøre så godt vi kan for å leve etter. Vi trenger loven som en bruksanvisning for livet vi har fått av vår skaper, for å leve slik Gud vil og til beste for våre medmennesker. Loven skal forkynnes som rettesnor for kristne og for å skape erkjennelse av synd og utilstrekkelighet overfor Gud.

Nå høres vel dette siste ut som noe negativt. Men at loven forkynnes er en forutsetning for at man skal se sin sanne stilling i forhold til Gud, som både er hellig og kjærlig. Tolleren kunne ikke ha visst noe om at han måtte be om nåde dersom han ikke visste at han var en synder i forhold til Guds konkrete bud, og kjente på dette i sin samvittighet.

Men loven og budene kan ikke frelse et eneste menneske. Evangeliet, derimot, er Guds kraft til frelse for alle som tror, skriver Paulus i Rom 1,6. Evangeliet er den andre typen av Guds ord som vi har i Bibelen. Evangeliet er det glade budskapet om at Gud er en nådig Gud, at han er nær og tar seg av alle som tilhører Jesus og tror på ham.

Å være en kristen blir aldri bare en sektor av livet, en hobby eller spesiell interesse. Å være en kristen er et helt livsprogram. Det preger alt ved livet. I ytterste konsekvens kan det også kreve selve livet, slik som for kristne som lider under forfølgelse for sin tros skyld.

Tolleren i templet fikk nåde. Jesus har gitt sin kirke tre midler som nåden gis gjennom. Disse nådemidlene er dåpen, evangelieordet og nattverden. I dag er det ikke nattverd i gudstjenesten. Men når det er nattverd, så er nattverden beregnet på folk som tolleren, den er for syndere som trenger nåde, som trenger Jesus.

Noen kristne tror at de kan klare seg uten nattverden, men når Jesus har innstiftet og gitt oss nattverden er det ganske sikkert en grunn til det. Og grunnen må være at den enkelte av oss trenger også nattverden og det Jesus gir oss gjennom den.

Jeg har snudd opp ned på fortellingen om fariseeren og tolleren i denne prekenen. Det er fordi vi har godt av å overraskes slik de første tilhørerne ble overrasket over at nåden kan gis til uverdige, til folk som noen ville putte i bås med ugudelige og verdslige. Tanken er den at når selv tolleren, som var regnet som en versting i samfunnet, kunne gå rettferdig hjem etter sitt tempelbesøk, så er det håp for alle som ber om nåde. Gud vil sette den høyt som setter seg selv lavt.

Så er det mye å si om livet i nåden, livet som kristen, livet som disippel. Kall det hva du vil, men det er et annet kapittel som tas opp i senere gudstjenester.

Ære vere Faderen og Sonen og Den Heilage Ande, som var og er og vera skal éin sann Gud frå æve og til æve.